

Giá trị của thể thao thành tích cao trong điều kiện hiện nay ở nước ta

ThS. Nguyễn Thanh Nam; ThS. Hà Ngọc Sơn

TÓM TẮT:

Thể thao thành tích cao có mối quan hệ mật thiết và là một bộ phận không thể thiếu của một xã hội cũng như của một quốc gia. Giá trị của thể thao thành tích cao không chỉ thể hiện ở mục đích của bản thân người tham gia (VĐV) mà còn của nhiều cá nhân khác (HLV, bác sĩ, cán bộ quản lý) hay của tập thể (đội tuyển, cơ quan quản lý, khán giả). Nó thể hiện cho ý thức tự tôn dân tộc hay nguyện vọng chính trị của quốc gia thông qua các giải thi đấu quốc tế, giao hữu. Chính vì vậy thể thao thành tích cao có giá trị rất to lớn đối với loài người và xã hội được thể hiện ở nhiều lĩnh vực: giáo dục, kinh tế, chính trị, văn hóa xã hội. Đặc biệt là trong điều kiện phát triển kinh tế xã hội nước ta hiện nay.

Từ khóa: Thể thao thành tích cao, giá trị, giáo dục, chính trị, kinh tế...

ABSTRACT:

High-achievement sport has an intimate relationship and is an integral part of a society as well as a nation. The value of high-achievement sport is not only expressed in the purpose of the participants (athletes) but also of many other individuals (coaches, doctors, managers...) or the collective body (the team, managing body, audiences...). It shows national pride or political aspirations through international and friendly competitions. Therefore, high-achievement sport has significant value to mankind and society, which is reflected in many fields: education, economy, politics, social culture. Especially in the context of our country's socio-economic development nowadays.

Keywords: High-achievement sports, values, education, politics, economics.

1. Mở đầu

Thể thao thành tích cao (TTTTTC) là một quá trình hoạt động thể thao trên cơ sở phát triển toàn diện cơ thể con người, khai thác và phát huy mức độ tối đa tiềm lực về thể lực, tâm lý, trí tuệ của cá nhân hoặc tập thể, lấy đỉnh cao của kỹ năng thể thao và thành tích kỷ lục làm mục đích chủ yếu. Nó là một quá trình phát triển liên tục và tất yếu mang tính quy luật từ vui chơi, đến trò chơi và cuối cùng là TTTTTTC. Có thể nói TTTTTTC là sự phát triển điển hình hóa của các loại hình trò chơi.

TTTTTC càng phức tạp, càng có tính văn hóa cao thì càng dễ dàng truyền bá, giao lưu đồng thời hình thành truyền thống. Nó là một bộ phận hợp thành quan trọng của phong trào thể dục thể thao, cũng là ngôi thứ cao nhất của sự phát triển văn hóa thể dục thể thao.

TTTTTC có mối quan hệ mật thiết đối với việc duy trì xã hội. Rất nhiều hiện tượng xã hội đều sản sinh ảnh hưởng đối với TTTTTTC. Đồng thời TTTTTTC cũng sản sinh tác dụng ngược lại sâu sắc đối với xã hội trở thành một bộ phận không thể thiếu vắng của xã hội. Tính mục đích của hoạt động này dần dần càng ngày càng phức tạp càng phụ thuộc vào quan niệm giá trị lợi ích. Những quan niệm giá trị này thường không chỉ thể hiện ở mục đích của bản thân người tham gia (VĐV) mà còn thể hiện nhiều hơn ở các cá nhân khác (HLV, bác sĩ, cán bộ quản lý...) hay của tập thể (đội tuyển, cơ quan quản lý,

khán giả...). Trong nhiều trường hợp nó còn thể hiện cho ý thức tự tôn dân tộc hay nguyện vọng chính trị của quốc gia thông qua các giải thi đấu quốc tế, giao hữu. Chính vì vậy TTTTTTC có giá trị rất to lớn đối với loài người và xã hội được thể hiện ở nhiều lĩnh vực: giáo dục, kinh tế, chính trị, văn hóa xã hội. Đặc biệt là trong điều kiện phát triển kinh tế xã hội hiện nay ở nước ta thì những giá trị của TTTTTTC lại càng được biểu hiện rõ nét.

Giá trị của TTTTTTC đối với loài người và xã hội được thể hiện ở nhiều mặt.

2. Giá trị giáo dục của thể thao thành tích cao

TTTTTC là một biện pháp quan trọng đào tạo con người phát triển toàn diện cân đối hoàn thiện.

Con người là chủ thể sáng tạo ra công nghệ, kỹ thuật... con người tạo ra công nghệ kỹ thuật để phục vụ lợi ích của con người. Bên cạnh đó năng lực trí tuệ của con người là vô hạn, trong khi các nguồn lực khác lại có hạn chẳng hạn như tài nguyên thiên nhiên có đa dạng phong phú bao nhiêu đi chăng nữa thì sau quá trình khai thác đến lúc cũng sẽ bị cạn kiệt, công nghệ có hiện đại tiên tiến mấy cũng sẽ bị lạc hậu theo thời gian... đồng thời con người là nguồn lực chính phát triển kinh tế xã hội vì vậy việc đào tạo con người phát triển toàn diện cân đối là rất quan trọng và rất cần thiết đặc biệt trong điều kiện phát triển kinh tế xã hội hiện nay.

Hiện nay nhiều quốc gia cho rằng, sự vận động của cơ thể con người nên lấy giáo dục thể lực cá nhân làm mục tiêu, vì vậy đã tiến hành cải cách thể dục thể thao trường học từ đó TTTTC chính thức trở thành nội dung giáo dục trong trường học ngang hàng với thể dục, vũ đạo... TTTTC được phát triển ngày càng mạnh mẽ trong trường học, không chỉ trong giờ chính khóa, mà ngay cả trong các hoạt động ngoại khóa. Các môn TTTTC đảm đương chức năng giáo dục có hiệu quả hơn hẳn thể dục, vũ đạo vì muốn đạt thành tích cao thì người tập cần phải có ý chí cao, vượt qua mọi khó khăn và tuân theo những kỷ luật, chế độ nghiêm ngặt. Những điều đó được thể hiện qua những đặc điểm sau :

Một là, người tập phải phấn đấu thường xuyên liên tục trong tập luyện và thi đấu việc này sẽ hình thành kỹ năng, kỹ xảo cho người tập.

Hai là, người tập phải sử dụng toàn diện triệt để có mục đích mọi giá trị và nhân cách (tâm lý, thể lực, kỹ năng, kỹ xảo, tài năng thể thao...)

Ba là, người tập phải luôn tuân thủ thực hiện các nội quy quy chế và biết tự khép mình trong các mối quan hệ của hoạt động TDTT tức là mọi cử chỉ phải có ý thức.

Bốn là, phải biết khắc phục khó khăn trong tập luyện TDTT, trong học tập, nghề nghiệp, trong quan hệ gia đình bạn bè cũng như có những cách ứng xử phù hợp trước những thành công hay thất bại...

Chính vì những đặc điểm trên mà TTTTC có vai trò rất quan trọng trong sự hình thành và phát triển nhân cách con người. Vì vậy có thể nói TTTTC là biện pháp quan trọng để ngăn chặn và khắc phục sự xâm nhập của bệnh xã hội văn minh, khôi phục năng lực vận động của con người, là một biện pháp quan trọng để đào tạo con người phát triển toàn diện cân đối hoàn thiện. TTTTC xâm nhập vào thể dục trường học là một đặc điểm lớn của thể dục thể thao thế giới hiện đại.

3. TTTTC thúc đẩy xã hội hóa con người. Xã hội hóa là một quá trình tương tác kéo dài suốt đời qua đó cá nhân phát triển khả năng con người và học hỏi các mẫu văn hóa của mình. Hay nói cách khác đó chính là quá trình con người liên tục tiếp thu văn hóa vào nhân cách của mình để sống trong xã hội như là một thành viên, nếu không sẽ bị xã hội đào thải. TTTTC có tác dụng rất tích cực đối với xã hội hóa của con người được thể hiện qua những điểm đặc biệt sau:

Thứ nhất, TTTTC không chỉ nâng cao tố chất thể lực, năng lực vận động thích nghi của thanh thiếu niên, và làm cho họ tăng thêm tri thức xã hội, mà còn ảnh hưởng quan trọng đối với ý thức, tư duy đạo đức, phẩm chất quy phạm hành vi của thanh thiếu niên.

Thứ hai, TTTTC là một trong những phương tiện giao tiếp xã hội chủ yếu của thanh thiếu niên, có tác dụng tích cực đối với việc nâng cao năng lực giao tiếp xã hội, năng lực độc lập công tác, tự tin vào bản thân của thanh thiếu niên.

Thứ ba, TTTTC giúp cho thanh thiếu niên thay đổi và nâng cao địa vị xã hội, giành được vị trí, uy tín xã hội nhờ thành công của sự nghiệp thể thao.

TTTTC thúc đẩy xã hội hóa của con người theo hai giai đoạn đó là: giai đoạn bước vào xã hội hóa TTTTC và giai đoạn thông qua xã hội hóa TTTTC. Tuy nhiên trong điều kiện hiện nay ở nước ta giá trị xã hội hóa của TTTTC chưa được đông đảo giới TDTT và gia đình quan tâm nhiều. Vì vậy vấn đề này cần được tuyên truyền, giáo dục rộng rãi hơn nữa.

4. Giá trị chính trị của thể thao thành tích cao:

TTTTC có giá trị tích cực đối với việc duy trì bảo vệ sự thống nhất chính trị, đoàn kết dân tộc và ổn định xã hội : Đoàn kết là bài học luôn mới trong mọi thời, là kim chỉ nam để hành động và thành công. Trong xu thế mới hiện nay chúng ta mở cửa thu hút đầu tư nước ngoài, đồng thời cũng mở cửa để thu hút chất xám Việt Nam ở khắp nơi trên thế giới. trong điều kiện kinh tế xã hội ở nước ta hiện nay để đưa đất nước phát triển đi lên thì đoàn kết dân tộc là 1 yếu tố không thể thiếu. Mà TTTTC là một hình thức tập hợp mọi lực lượng xã hội, là thứ ngôn ngữ xã hội dễ được các giai cấp, giai tầng khác nhau, nghề nghiệp và tín ngưỡng khác nhau tiếp thu. Đồng thời nó còn có tác dụng rõ rệt làm phấn chấn tinh thần dân tộc, làm thức tỉnh ý thức dân tộc, duy trì và nuôi dưỡng tình cảm dân tộc, tăng nội lực của dân tộc. Những giá trị này rất quan trọng để đoàn kết dân tộc, phát triển đất nước, đặc biệt là trong bối cảnh Việt Nam đang thực hiện tái cấu trúc nền kinh tế để có đủ năng lực hội nhập với nền kinh tế thế giới. TTTTC tạo dựng các trường cơ sở để hoạt động nghiệp dư thể thao để trách được hoặc giảm bớt mọi người hoạt động tiêu cực, có tác dụng tích cực đối với sự ổn định xã hội. TTTTC là 1 biện pháp chính trị quốc tế đối với việc cải thiện quan hệ quốc tế, phát triển tình hữu nghị hợp tác giữa nhà nước và dân tộc là phương thức thường dùng để tiến hành giao lưu văn hóa chẳng hạn như giải điền kinh Thành Phố Hồ Chí Minh mở rộng hàng năm nước ta đã mời 1 số nước tham dự giải nhằm giao lưu học hỏi kinh nghiệm, thắt chặt thêm tình hữu nghị với các nước trên thế giới.

5. Giá trị kinh tế của thể thao thành tích cao:

Hoạt động TDTT rất đa dạng và phong phú tất cả mọi người không phân biệt già trẻ, trai gái đồng thời nó lại có những giá trị rất to lớn như nâng cao sức khỏe, vui chơi giải trí, thẩm mỹ... Hiện nay TTTTC trở thành một bộ phận của hành nghề vui chơi giải trí TDTT trong xã hội. Ở những nước công nghiệp phát triển hành nghề vui chơi giải trí TDTT đã phát triển chiếm tỉ trọng không nhỏ trong nền kinh tế quốc dân.

Đây là một trong những lĩnh vực có ngành nghề kinh doanh có điều kiện thu hút nhiều lao động mang tính dịch vụ cần được nghiên cứu xây dựng cơ chế chính sách hợp lý để phát triển. Những điều kiện kinh doanh hoạt

động thể thao được ban hành cùng những chính sách khuyến khích phát triển TDTT tạo môi trường thuận lợi cho các tổ chức, cá nhân có cơ hội đầu tư kinh doanh trong lĩnh vực thể thao theo đúng định hướng phát triển TDTT của Đảng.

Tổ chức các đại hội TDTT lớn là một hoạt động mang lại lợi ích kinh tế to lớn của TTTTC. Ở nước ta cũng đã đăng cai seagame 22, giải sinh viên Đông Nam Á, và sắp tới là ĐH TDTT Châu Á. Lợi nhuận từ vé bán ra vào cửa, vật lưu niệm, quảng cáo, quyền thu phát chuyển nhượng chương trình truyền hình, du lịch, thông tin và các công trình được xây dựng để phục vụ cho các giải thi đấu... là rất lớn. Bên cạnh những thu nhập kinh tế đó nó còn mở ra những con đường mới tạo công ăn việc làm, tạo nghề cho nhiều người trong xã hội.

Tuy nhiên, ngoài những lợi nhuận kinh tế thu được thì vẫn còn có loại hoạt động kinh tế gây thiệt hại cho xã hội đó là cá cược, thông đồng, mua bán độ trong thể thao làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến đạo đức nghề nghiệp và nền kinh tế, làm giảm sút lòng tin của người hâm mộ, mất đi vẻ đẹp cuốn hút của các môn thi đấu của TTTTC. Hiện nay ở nước ta loại hình hoạt động tiêu cực này đang phổ biến trên khắp đất nước mặc dù đã được ngăn chặn và nghiêm cấm.

6. Giá trị văn hóa xã hội của thể thao thành tích cao:

TTTTC là một loại hình văn hóa điển hình về lễ nghi khánh tiết, nghiêm túc trang trọng. Thể thao thành tích cao luôn là sự xuất hiện đồng thời của các hoạt động điển hình về nghi lễ khánh tiết của các dân tộc của quốc gia như kéo quốc kỳ, hát quốc ca, đốt lửa thiêng, đọc tuyên hệ, bắn pháo lễ, thả bóng bay, trao nhận huy chương, diễu hành... Đại hội thể dục thể thao là ngày hội lớn của thế giới vì vậy quy mô của nó vượt rất xa các hoạt động văn hóa xã hội khác. Tại Seagame 22 tổ chức tại nước ta đã phải huy động một lực lượng lớn tham gia đồng diễn thể thao, âm nhạc, vũ đạo... cho lễ khai mạc. Cũng như biểu tượng Trâu vàng của Seagame 22, với bản chất hiền lành và chăm chỉ, hình ảnh trâu vàng gần gũi, thân mật với người dân trong nền văn minh lúa nước của Việt Nam và các nước Đông Nam Á. Trâu Vàng (còn gọi là Kim Ngưu) gắn với sự tích Hồ Tây của Thủ đô Hà Nội. Trâu Vàng tượng trưng cho ước vọng về

mùa màng tốt đẹp, ấm no, hạnh phúc, sức mạnh và tinh thần thượng võ của người Việt.

TTTTC là văn hóa nhân thể ghi nhận tiềm năng của loài người. Hoạt động thể thao không chỉ ghi nhận hoàn chỉnh quá trình phát triển năng lực tiềm tàng của nhân loại mà còn ghi nhận trình độ phát triển kinh tế chính trị, khoa học kỹ thuật, giáo dục... và mối quan hệ lẫn nhau giữa nó với năng lực con người. Mỗi một kỷ lục mới, mỗi sự ra đời của kỹ thuật mới đều đánh dấu một bước tiến mới về mặt văn hóa nhân thể của loài người. TTTTC có đặc tính cạnh tranh nên đã thúc đẩy những người tham gia không ngừng vận dụng những thành quả của phương pháp huấn luyện, trang thiết bị tập luyện để khai thác tiềm lực lớn nhất của con người.

TTTTC là văn hóa mẫu mực, nâng cao trình độ đạo đức xã hội, văn hóa tình cảm, nâng cao ý thức thẩm mỹ.

Đạo đức thể dục thể thao trên sân thi đấu là một bộ phận hợp thành chủ yếu của đạo đức công cộng xã hội. Đạo đức của vận động viên là một loại đạo đức nghề nghiệp có ảnh hưởng sâu sắc đối với thanh thiếu niên. Những quan niệm đạo đức mà TTTTC tạo dựng như công minh, chính trực, hợp tác, dân chủ, đoàn kết hữu nghị, khiêm tốn thật thà... là văn hóa chuẩn mực mà xã hội không thể thiếu.

TTTTC là một bộ phận của hoạt động vui chơi giải trí của đông đảo mọi người. Khi xem và thưởng thức thi đấu TTTTC là mọi người được thưởng thức cái đẹp khỏe mạnh, cái đẹp về trang phục, cái đẹp về hình thể, về động tác, về đẹp đạo đức... đồng thời cùng với những tiếng hô cổ vũ bạn bè, đồng đội đã tạo nên tình cảm gần gũi gắn bó giữa con người với con người. Loại thưởng thức này có thể làm lắng dịu tình cảm xã hội, đạo đức tâm lý xã hội. Hiện nay nước ta đang ở vào thời kỳ đổi mới, triển khai việc nghiên cứu giá trị của TTTTC đối với việc làm chuyển biến quan hệ giá trị của con người có ý nghĩa đặc biệt. Những giá trị đó làm sâu sắc nhận thức về quan niệm cạnh tranh, quan niệm dân chủ, quan niệm dân tộc và các giá trị khác.

7. Kết luận: TTTTC có giá trị to lớn và mối quan hệ mật thiết với nhiều lĩnh vực: giáo dục, kinh tế, chính trị, văn hóa xã hội trong điều kiện phát triển kinh tế xã hội ở nước ta hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật Thể dục thể thao - 2006
2. Quyết định số 2198/QĐ-TTg ngày 03 tháng 12 năm 2010 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược phát triển thể dục, thể thao Việt Nam đến năm 2020.
3. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

Nguồn bài báo: Bài báo là kết quả quá trình nghiên cứu và tổng hợp tài liệu của tác giả.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 14/3/2020; ngày phản biện đánh giá: 6/5/2020; ngày chấp nhận đăng: 9/6/2020)